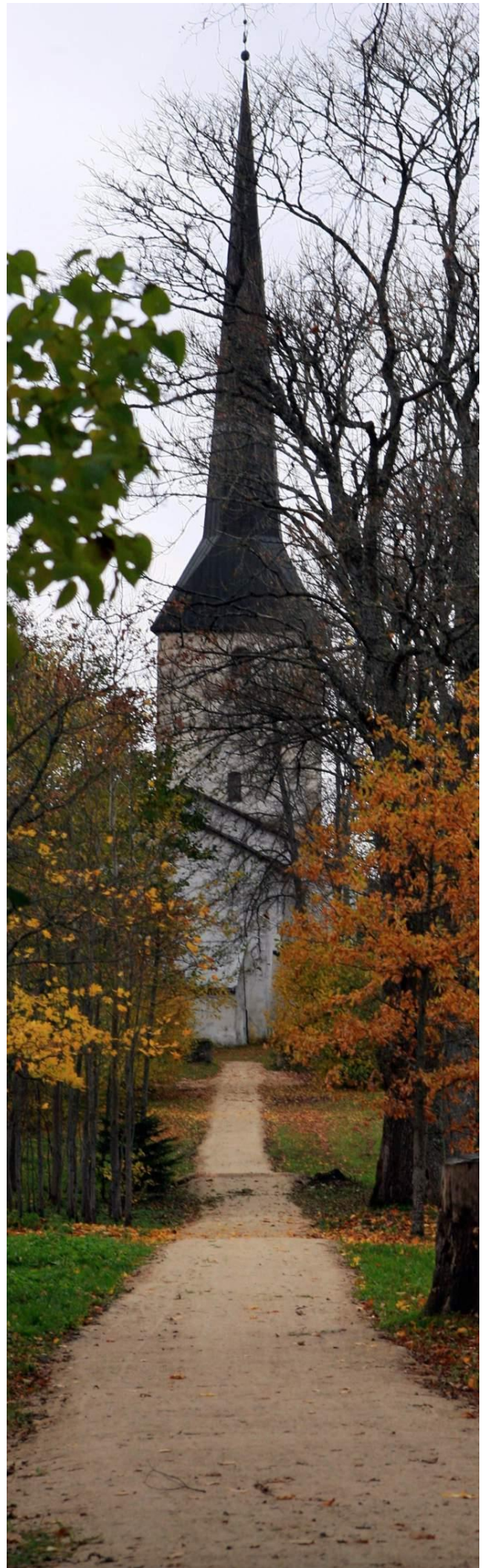

**PILISTVERE
KIRIKUKÜLA
ARENGUKAVA**

Koostatud aastal 2008
Kehtib 2008-2013

SISUKORD

EESSÕNA.....	3
SISSEJUHATAV KOKKUVÕTE.....	4
1. KÜLA KIRJELDUS JA TÄNANE OLUKORD.....	5
1.1 Ajalooline taust.....	5
1.2 Paiknemine.....	6
1.3 Küla looduslikud olud.....	6
1.4 Majanduslikud olud.....	7
1.5 Infrastruktuur.....	7
1.6 Külaelanikkond.....	8
1.7 Küla inimkapital.....	9
1.8 Külaelanike koostöö.....	9
1.9 Küla muutumine ja arengutendentsid.....	11
1.10 Küla käsitlevad õigusaktid.....	11
2. KÜLA VAJADUSED.....	14
3. KÜLA TULEVIKUPILT.....	15
4. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID.....	17
5. TEGEVUSKAVA JA EELARVE.....	19

LISAD:

KÜLA KAART JA ASENDIPLAAN

ÜLEVAADE ARENGUKAVA KOOSTAMISE PROTSESSIST

UURINGUD JA MUU TAUSTMATERJAL :

Kultuurimälestiste Riiklik register/väljavõte: Pilistvere

Viljandi Maakonna Väärtuslike maastike register/väljavõte: Pilistvere

KÜLA SWOT ANALÜÜS

KÜLA ARENGUKAVAGA SEOTUD ARENGUKAVAD:

Kõo Valla arengukava

Viljandi maakonnaplaneering 2005-2010/väljavõte

Viljandi maakonnaplaneeringu tegevuskava 2005-2010/väljavõte

PILDIMATERJAL

MUUD OLULISED LISAD: Uurimustöö Pilistvere külaliikumisest 20. saj. alguses.

EESSÕNA

Eesti rahvatarkus ütleb: *üheksa korda mõõda, üks kord lõika.*

Mõtete mõõtmine käib ju ikka kokku saades, targutades, vaieldes ja vaikides. On meile rõõmuks ja julguseks, et oleme külana suutnud mõõta oma mõtteid piisavalt, et vormida need ühtseks nägemuseks meie küla tulevikust.

Küllap on märkimisväärne seegi, et meie ühine nägemus on kasvanud välja küla ja koguduse koostöös, sest selline üksmeel on julgustavaks eeskujuks teistelegi.

Pilistvere kihelkond on läbi aegade olnud ärksate meelte kants. Siin on asutatud üks esimesi rahvakoole, loodud esimeste seas vabatahtlik tuletõrje ühing. Siin on pidanud oma esimesed sүtitatavad kõned riigilooja Jүri Wilms (13.03.1889-13.04.1919). Siin on loodud esimene N Liidu mittekommunistlik partei (ERSP 1988). Eesti keskpunktina olime vabariigi 90-nda juubeliaasta avapidustuste keskmes.

Oma mõtete mõõtmisega astume julgelt oma esiisade jälgedes, lootes, uskudes ja unistades millestki rohkemast kui vaid isiklik igapäevane toimetulek.

Pilistvere külavanem Heiki Aren

Kõo vallavanem Tarmo Riisk

Pilistvere koguduse vaimulik Hermann Kalmus

Arengukava koostaja Pille-Riin Pregel

SISSEJUHATAV KOKKUVÕTE

Pilistvere küla areng ja käekäik on tihedalt seotud koguduse tööde ja tegemistega. Nõukogude ajal olid eelisarendatud teised kihelkonna suuremad keskused ning ajalooline kirikuküla jäeti riikliku poliitikana teadlikult unarusse.

Pilistvere uus ärkamine algas pastor Vello Salumi tulekuga Pilistvere koguduse õpetajaks 1983. aastal. Sellest alates on Pilistvere areng saanud uue hoo. Koguduse tegevus oli siiani keskendunud hävinenud kirikumõisa südame taastamisele ning ajaloolise Pilistvere kihelkonna mõtestamisele. Noore vaimuliku tulekuga Pilistvere kogudusse, 2004. aastal, on sündinud külaga positiivne sünergia, milles külainimesed on leidnud endale võimaluse teostada oma soove ja unistusi Pilistvere küla arendamisel. Kogudusega koostöös on taastatud küla jaanitule traditsioon, külatalgud ja on tekkinud ärgas külaaktiiv, kes on huvitatud oma kodukoha üldisest arendamisest. Selle sünergia otsese ja olulise tulemusena on sündinud käesolev arengukava.

Ajalooliselt on Pilistvere olnud väga aktiivne kihelkonnakeskus koos kiriku, pastoraadi, rahvamaja (Laenu-Hoiu ühisus), meierei, poemaja ja haiglaga. Lisaks sellele on Pilistveres vilkalt tegutsenud hulk haridus-, kultuuri- ja spordiühinguid. Ning muid erinevaid seltsinguid.

Ka praegu on Pilistvere Põhja-Viljandimaa kultuurilooliselt kõige olulisem paik, mis väljaarendamisel oleks maakonna sissesõidu visiitkaardiks.

Siin on korrastatud kirikumõisa pargiala, hästi säilinud ning miljööväärne küla-asum; ärkamisajal rajatud Kommunistliku Genotsiidiohvrite Memoriaal, hulgaliselt muid riikliku, maakondliku või piirkondliku tähtsusega kultuuri ja ajaloomälestisi. Siin on kaunid loodusvaated ning ökoloogiliselt tasakaalus looduskeskkond. Ning kõige olulisem, siin on endiselt aina kahanevat loodusvara - vaikust.

Siiski on nõukogude aastad teinud külaga oma töö: aineliselt on küla olukord kehv, sest töökohtade koondumine vallakeskusesse Kõosse ning lähedal paiknevatesse väikelinnadesse Põltsamaale ja Võhmasse, võtavad külaelanikelt võimaluse tööks kodukülas. See aga omakorda vähendab piirkonna majanduslikku võimekust: tühjenevad majandushooned jäävad lagunema, elu - kiratsema.

Sellele lisaks ka sotsiaalsed olud, kus küla vananemine ja töötus on põhiprobleemideks ning alkoholism ja kätteõpitud abitus teevad muret ka vallavalitsuses.

Siiski on külas veel aktiivseid inimesi ja optimistlikke peresid, kes tahavad anda oma panuse, et armas koduküla võiks näha taaskord paremaid päevi. Et elukeskkond paraneks ning maal elamine oleks lisaväärtus, mitte lisakoormus. Seda nii läbi innovaatiliste uuenduste, kui ka mitmeid kordi läbiproovitud traditsioone järgides.

Pilistvere elanik on aru saanud, et muutus algab iseendast - nii tahavad küla noored ja natuke vanemad alustada koolitusest, ümarlaudadest ja infopäevadest.

Kuid sama oluline nagu on igaühe sisemine ilu, on tähtis ka väline ümbruskond. Seetõttu peetakse oluliseks vanade ajalooliste majade renoveerimist, haljastuse täiendamist,

vabaaja- ning puhkevõimaluste parendamist. Ikka selleks, et kohalikel oleks rohkem põhjust kodukülas olla ning pesast väljalenanud linnupoegi tagasi tuleks.

1. KÜLA KIRJELDUS JA TÄNANE OLUKORD

1.1. Küla ajalooline taust

Pilistvere (Piliszwer, hiljem Pillistfer) esines esimest korda kihelkonna nimena aastal 1234 Nurmekunna maakonna koosseisus. Kihelkond paiknes Paala (Navesti) jõe ja Järvamaa vahel, sinna kuulusid Imavere, Kabala, Kõo ja osa Põltsamaa vallast. Alluvuslik kuuluvus: Viljandi vaimuliku rüütliordu all, Poola ajal Põltsamaa staarostkonna all, hiljem Tartu ja Pärnu kreisi koosseisus. Sellises pidevas võimumuutuste keerises ja sõdade tallermaana jäi Pilistvere kihelkond oma arengutasemel muust Viljandimaast maha. Seda kiiremini arenes 20. sajandi alguses, pärast Tallinn-Viljandi raudtee valmimist 1900. aastal.

19. saj. lõpus, kui kohti hakati päriseks müüma, hakkasid kohalikud põllumehed otsima endale väljundit ja elatusvõimalust. Prooviti linakasvatust, karjakasvatust, kartulikasvatust. Üsna pea sai üksiküritajatele selgeks, et koostöös peitub jõud ning hakati looma nii majanduslikke kui ka kultuurilisi seltse. Esimesteks olid Pilistvere Põllumeeste selts (01.04.1907), mis omakorda pani aluse terve Pilistvere küla ühiskondlikule liikumisele. 1908. aastal asutati Pilistvere Laenu- ja Hoiuühistu, mille ehitatud maja sai ka kooskäimise kohaks ja seltsimajaks. Maja õnnistati sisse 20. septembril 1909 ning on tänapäeval kasutuses valla Rahvamajana. Hoone on Pilistvere kihelkonnarahvale olulise väärtusega seltsielu koht, mis hoiab ja tugevdab piirkondlikku identiteeti. Kõo valla rahvale on Pilistvere rahvamaja üks kõige olulisemaid isetegevuse kohti ning valla ainukene suur saal, mis mahutab 300 inimest.

Laenu- hoiuühistu võitis kohalike põllumeeste usalduse kiiresti, sest suurte pankade ukсед (Põltsamaal, Viljandis) jäid nende jaoks suletuks.

1933 aastal nimetatakse organisatsioon ümber Pilistvere Ühispannaks.

Tähtsateks ühistegeliseks ettevõtmisteks on Pilistveres olnud ühispiimatalitused - meiereid. Esimene Pilistvere Piimaühingu asutamiskoosolek peeti 10.04.1910 ning meierei avas ukсед aasta pärast (01.03.1911). Sellest meiereist kujunes Viljandimaa üks suuremaid ja elujõulisemaid ettevõtmisi. 1950. aastal piimaühing likvideeritakse ning asemele luuakse riiklik võitööstus, mis 1958. aastal läheb Viljandi võitööstuse alluvusse. 1964. aastal see likvideeritakse ning Pilistvere võitööstusest saab Võhma võitööstuse tootmistsehh. 1969. aastal toimub taaskord ümbernimetamine ning uueks nimeks saab Piimapunkt. Kõo valla bilanssi üle minnes (20.07.1970) suletakse piimapunkt üsna pea, juba sama aasta 1. detsembril. Pikka aega oli maja kasutuses Kõo Agro Pilistvere töökojana, kuid pärast töökohtade koondumisel Kõo vallakeskusesse, seisab maja tühjana.

Nii nagu aktiivne majanduselu, on olnud aktiivne ka Pilistvere kultuurielu.

Märkimisväärsemaiks on Pilistvere Perenaiste selts, mis oli üheks elujõulisemaks naisorganisatsiooniks maal, mis korraldas õpikursusi ja näitusi ning tegeles heategevusega. Liikmeid üle kihelkonna 100 ringis.

20. sajandi alguses tekib erinevaid seltse ja ühisusi rohkelt, sest inimesed on aktiivsed ja alati koos käima.

Äramärkimist väärivad Karskusselts „Tugevus” (1891); Hariduse selts (1908): näitemängud, raamatupäevad; laulu- ja mänguselts (1912) : näidendi, operetid, laulukoor; Pilistvere Vabatahtlike Tuletõrje(1923): peoõhtud ja võistluse pidustuste raames; Pilistvere Langenud Sõdurite Mälestussamba Püstitamise Komitee (1930): Võidupäevade korraldamine. Kohalik Vabadussammas avati 26.07.1931; Pilistvere Spordiselts „Noorus” (1931): võistluste korraldamine, veesportipidu jms).

Samuti ei puudunud Pilistverest erinevate ametite ühendused (jahimehed, õpetajad, kaitseliitlased).

Kirik ja kogudus

Pilistveres tegutseb **EELK Pilistvere Andrease kogudus**. Koguduse alguseks loetakse aastat 1222. Keskaegne kirikuhoone pärineb 13. sajandi viimaselt veerandilt. Teisteks arhitektuuriväärtusega objektidest on: Pilistvere kirikuaed (13-14 saj.), Pilistvere kirikuaia piirdemüür väravaehitise (19. saj), Pilistvere kirikuaia kabel. Kultuurimälestiste Riiklikku registrisse kuulub muu hulgas ka Pilistvere kalmistu, mille omanikuks ja hooldajaks on kogudus.

Koguduse hingekirjas on üle 800 liikme, neist maksab regulaarset liikmemaksu veidi üle 120 inimese.

Kohaliku valla, paljude Eesti annetajate ja Soome sõpruskoguduste toega on taastatud nõukogude ajal hävitatud pastoraadihoone. Koguduse eestvedamisel on korrastatud ajaloolise kirikumõisa territoorium, mille juurde kuulub ka Kommunistliku Genotsiidiohvrite Memoriaal. Praeguseks ajaks on atraktiivseim vaatamisväärsus kivikangur, kus igal maakonnal on oma mälestuskivi. Samuti saab igakülastaja kaasa tuua oma murekivi. Talgukorras taastatakse tammehiit, praeguseks on juba istutatud üle 1000 puu. Pilistvere memoriaali arendatakse koos kõigi kihelkonna valdadega, Eesti Memento Liidu ja Represseeritute Abistamise Fondiga. Töid on toetanud ka paljud eraisikud ja firmad.

Kogudusel on kolm sõpruskogudust: Säkylä ja Pälkäne Soomes ning Toompea Kaarli kogudus Tallinnas. Tihedamad suhted on veel Viljandi praostkonna kaudu Tuusula sõpruspraostkonnaga Soomes ja Helsingi koguduste Liiduga.

1.2. Küla paiknemine

Pilistvere küla (alevik) paikneb Viljandimaa põhjaosas. See on piirkond, kus saavad kokku Järvamaa, Jõgevamaa ja Viljandimaa. Praeguse haldusjaotuse alusel kuulub Pilistvere Kõo valla koosseisu, asudes vallakeskusest Kõost 5 km kaugusel. Pilistvere küla on esmane teenuste saamise koht piirnevatele küladele: Arjassaare ja Kirivere. Lähikonda jäävad veel Võhma 15 km, Imavere 12 km, Põltsamaa 20 km, Viljandi 45 km.

Ühelt poolt 5 km kaugusel on Põltsamaa-Võhma maantee, teiselt poolt Imavere -Viljandi maantee (Tallinn-Viljandi riikliku tähtsusega maantee).

Suurtest keskustes ja maanteedest eemalolek mõjub külale kaheti: ühelt poolt annab see rahulikuma ja puhtama keskkonnaga küla, teisalt mõjutab see oluliselt külaelanike töö- ja transpordiküsimusi. Pilistvere küla suudab pakkuda tööd vähestele, vaid Kõo Vallavalitsus, Pilistvere koguduse kirikla, Viljandi Tarbijate Ühistu ning Kõo Agro pakuvad tööd kokku umbes paarikümnele inimesele.

1.3. Küla looduslikud olud

Looduslikult on Pilistveres tüüpilised Kesk-Eesti olud: soised metsatukad ja tasased põllumaad. Eriliseks väärtuseks on Navesti jõe läbivool. Esile võib tõsta suurte metsamassiivide lähedust (metsamatkade võimalus, seene ja marjametsad) ning ulukite rohkus (jäneseid, rebased, põdrad, kitsed, metssead) kõneleb hästi säilinud looduslikust tasakaalust. Hästi on säilinud vana külailme ja puistu. Oluline lisaväärtus on korrastamisel kirikumõisa süda, rajatud paisjärved, memoriaalipark ja kalmistu.

Heade lisaväärtusvõimalustega elukeskkond: ajalooline külailme, säilinud hooned, kirikuhoone, kirikumõisa park, paisjärved ja korrastatud rannaala, külaplats jõekäärus. Kriitilise poole pealt aga risustavad looduvaadet kolhoosiaegsed räamas tööstus- ja laudahooned, mis on osaliselt maha jäetud.

(Vt. Lisa Kultuurimälestiste Riiklik register: Pilistvere; Viljandi Maakonna väärtuslike maastike register: Pilistvere)

1.4. Küla majanduslikud olud

Suurim tööandja on kohalik vald (aktiivne rahvamaja, raamatukogu ja hooldekodu) ja Kõo Agro. Kohapealseks tööandjaks on Pilistvere kogudus, Viljandi Tarbijate Ühistu (kauplus). Väljapoole küla käiakse tööl Kõo vallakeskuses, Imaveres (Saeveski), Võhmas (küünlavabrik, kool, raamatukogu, linnavalitsus) Põltsamaa linnas. Nii nagu tänapäeva Eestis tavaline, käiakse tööle ka Eesti suurematesse linnadesse (Tallinn, Tartu, Pärnu) ja mõnel juhul ka Soome. Piirkonna (kihelkonna) ettevõtlikumad talupidajad müüvad oma saadusi FIE-dena: mesi ja aiasaadused. Kohapeal töödsaavaid inimesi paarikümne ringis.

Tööhõive suureneb hooajaliselt suvel (hooldus- ja põllutöödel). Külas on töötuid ja väheaktiivsed elanikke. Nende väljundiks on hetkel sesoonsed tööd (nt kalmistuhaljastustööd), kuid paljuski elatakse sotsiaalabist. Töötute kvalifikatsioon on madal. Ulatuslik on alkoholiprobleem.

Avalikest teenustest on kohapeal esindatud: kauplus, raamatukogu, rahvamaja ja kirik. Eesti Post sulges Pilistvere Postkontori 2008. aasta augustis. Jätkuvalt on oma osakondi Pilistverest Kõosse koondanud Kõo Agro, muutes sellega Pilistvere küla aina rohkem ääremaaks.

Kool ja lasteaed jäävad külast 5 km kaugusele. Vald on organiseerinud õpilasbussi. Huvihariduse kättesaadavus on halb: muusika- ja kunstikoolid on Võhmas ja Põltsamaal. Ühiskondlik transport nende linnadega on halb ning osavõtt sõltub täielikult vanemate pakutud transpordist. Täiendkoolitused toimuvad põhiliselt maakonnakeskuses Viljandis, aga ka Olustveres, Põltsamaal.

1.5. Küla infrastruktuur

Füüsiline infrastruktuur

Külakeskuse tee on tolmuvaba kattega ja heas korras. Ligipääs Kurla ja Arussaare suunal täielikult tolmuvaba. Põltsamaa ja Imavere suunal on pinnasekattega teed. Osaliselt valgustatud on vaid külakeskus (rahvamaja ja kauplus), kuid muus osas tänavavalgustus täielikult puudub. Elektri- ja sideliinid on valdavas osas nõukogudeaegsed, mis toob kaasa tihedad elektrikatkestused ja digitaalteenuste piiratuse. Puudub ühtne vee- ja kanalisatsioonisüsteem (vaid kahel korrusmajal on see olemas), majapidamised on

korraldanud selle lokaalselt. Prügivedu toimub valla sõlmitud lepingute alusel (Cleanaway AS). Postiteenusel toimib soovi korral kojukanne, ühised postkastid asuvad külakeskuses.

Viida ja kaardisüsteem on olematu. Küla pearistmikul on maanteeviidad ja bussijaamasilt. Pilistvere külal ei ole oma külakaarti, üksikud suitsud ja hooned ei ole tähistatud. Ainuke küla iseloomustav kaart on Regio kaart kiriku pastoraadi juures.

Sotsiaalne infrastruktuur

Küla rahvale on vabalt kasutada vastavalt vajadusele rahvamaja (üritused, koosolekud ja juubelid, taidlusõhtud), kirik ja kogudusemaja (laste- ja noortetuba, breigitrenn, lasteteater, koolitus, peielaud, ümarlauad), mis on eriti aktiivset kasutust leidnud külanoorte seas.

Oluliseks kogunemiskohaks suvel on kirikumaadel asuvad külaplats jõeäärus, külakiik järvesaarel, suvekohvik pastoraadi õuel, rannavolle väljak järvekaldal.

Rahvamaja taga on kasutamiseks korvpalli- ja võrkpalliväljak, mille miinuseks on valgustuse, pinkide, prügikastide jms. täielik puudumine.

Omavahel suheldakse külas e-maili, telefoni, külakaupluse, raamatukogu ja kiriku kaudu. Uudiseid kodukandist saadakse Kõo vallalehe kaudu kord kuus. Kogudus on välja arendamas oma veebilehte, kus ühe teemana on sees ka külaliikumine ja külategvus.

E-küla: Kirikul on pastoraadis WiFi, raamatukogus on avalik internetipunkt (raadioantenni kaudu leviv ühendus). Mobiililevi võiks olla parem, on hooned, kus levi on puudlik, et mitte öelda olematu. Elion pakub siiani ainult analoogtelefoniteenust, mis on üheks suuremaks takistuseks e-teenuste levikul.

1.6. Külaelanikkond

Küla	0-7	8-18	19-60	61 ja vanemad	Kokku	% elanike üldarvust
Arjassaare	-	5	14	3	22	1,8
Kirivere	1	6	22	19	48	4,0
Pilistvere	8	20	73	27	128	10,7
Kokku	9	31	109	49	198	100%

Pilistvere on keskne suurem küla, mille piirinaabriteks on Arjassaare ning Kirivere küla. Tegemist on hajaküla tüüpi kirikukülaga. Küla omapäraks on ka tõik, et piirinaabrid on

sulandunud/-mas Pilistvere külaga. Seda eelkõige esmaste teenuste (kauplus, bussipeatus, teadete tahvel) paiknemisel Pilistvere külakeskuses.

Tegemist on vananeva külaga, kust noored tööealised on siirdumas linnadesse. Külas on tühje suitsusid, mis ootavad, et omanikel tekiks vajadus/ressursid nende taastamiseks. Siiski on ka üksikuid noori peresid, kes juurte kaudu või töö iseloomu tõttu on Pilistvere elukohana leidnud.

Suhteliselt suur osakaal (võrreldes valla teiste küladega) on vanusel 8-18. Sooliselt on külas valitsev tasakaal, või siis väga väikese nihkega meeste (eriti noorte meeste ja poiste) kasuks.

1.7. Küla inimkapital

Küla inimkapital on kasvuhüpet vajav osa Pilistvere külas. Tüüpiliselt Eesti maakogukonnale valitseb inimestes umbusk tuleviku suhtes, veendumus maaelu hääbumisele, käegalöömismeeleolu ja õpitud abitus. Inimesed on positiivse kogemuse ootel, et taastuda võiksid motivatsioon, julgus ja tahe külaelu jätkuvaks arendamiseks. Suuresti toidab murelikkust ka hetke majandussurutis Eestis ja kogu maailmas. 2008. aastal jäi piirkonnas töötuks pea 4 inimest, 2009 aasta algus toob koondamisi veelgi. Külas on ka inimesi, kes ei ole end töötuks registreerinud ning elatuvad juhuslikest töö-otsadest.

Elanike haridus on valdavalt põhi- ja kutseharidus., noorematel ka keskeri- ja kõrgem haridus. Töötuks jäänud inimesed on valmis ümberõppeks. Lisaks põhitööle on elanikud alati tegelema aiandusega, kunsti, kalapüügi, spordi, arvuti, lilleseadega, küpsetamise, ehituse, fotograafia, kirjutamise, tantsu, autoremondi, kokanduse, kaminaladumise, maaparanduse jms-ga. Vähelevinud oskusteks maakeskkonnas võib pidada Jaapani kultuuriareaali süvateadmist, kruisiturismi giiditööd. Aga ka huvi jänese- ja linnukasvatuse, massaaži, DJ-töö vastu.

Viimastel aastatel on inimesed ennast põhiliselt täiendanud tööalaselt, lisaks ka juhtimiskoolitused, projektprogrammide koolitused, ettevõtlus- ja tehnikakoolitused. Naised ka kunsti, kokanduse, leivaküpsetamise või lastekasvatuse valdkonnas.

1.8. Külaelanike koostöö

Traditsioonilised ettevõtmised külas on kevad- ja sügistalgud, mille käigus koristatakse ümbrust või püstitakse küla jaoks mõni oluline objekt (parendatakse seda). 2006. aasta sügisel tekkis külaaktiiv, mille eestvõttel hakati teostama külaelanike „unistusi“. Aasta aastalt on tegusus kasvanud, 2008. aasta on olnud küla viimaste aastate (aastakümnete) tegusaim. Põhjusena võib siin näha külaelanike ja koguduse vahelise koostöö suurenemist. On säilinud vaimsus, mis tunnetab Pilistveret kihelkonna keskusena ning seetõttu on ettevõtmised sageli kantud mitte ainult küla heaolu parendamiseks vaid kihelkonna inimeste võimaluste suurendamiseks (rahvamaja, paisjärved ja rannaala, kirik ja kogudusemaja jms.). Mõned väljavõtted suurematest tegemistest:

2005 Külaplatsi ehitustööde alustamine. Külakiige püstitamine.

2007 Paisjärve põhjakalda rannaalaks ehitamine

2008 Põllumajandusministeeriumi projekti „Maal on mõnus“ raames täiendati noortega ranna-ala: liivavedu, prügikastid, lõkkeplats, riietusabiinid, volleplats jne.

2008 EAS raames Kohaliku Omaalgatuse Projektist toetus kogudusemaja laste- ja noortetoale tehnika muretsemine

2008 Pastoraadi õuele suvekohviku (terrassikohvik) rajamine, noortele suvise lisateenistuse võimaluse pakkumine

2008 Heategevusliku lasteraamatute kogumine, koguduse lastetuppa raamatukogu loomise eesmärgil.

2008 Pilistvere bussijaama kapitaalne remont

Oluliste külaüritustena on märkimisväärt ühised jaanituled, kihelkonnapäev (igal aastal novembrikuu viimane laupäev) ning spordipäev augustis koos perenaiste küpsetatud pannkookidega.

Seltsitegevusena toimuvad rahvamajas näitetrupi „Põrpijad“ koosharjutamised ning rahvatantsurühma harjutustunnid, Kõo lauluansambli laulutunnid; kogudusemajas naiseltsi „Pilistvere peened proud ja preilid“ tegevus. Aktiivne on koguduse noorteliikumine (noorteõhtud, väljasõidud, töö jms).

Ettevõtmisi on heategevuslikest üritustest arendavate tegevuste ja koosviibimisteni välja.

Et Pilistvere on endisaegselt olnud kihelkonnakeskus on oluline koostöö kogu vallas ja kihelkonnas. Pilistvere külas on olulisena säilinud kihelkondlikud ettevõtmised, kuhu haaratakse kaasa Kõo, Võhma, Kabala (nüüdne Türi vald), Imavere. Traditsiooniline on kihelkonna päev, mis kätkeb endas kihelkonna ettevõtlike inimeste ümarlaua, päevakohase tänujumalateenistuse ja õhtuse rahvapeo koos taidlusetteastetega. Kevadel on traditsiooniline kogunemiskoht Kõo kevadlaat, millel osalevad kõik lähikonna külad, ettevõtjad ja organisatsioonid. Traditsiooniks on kasvamas ka Võhma linna jõululaat küünlavalguses Võhma Küünlavabriku ettevõtmisel.

Koostöö ja sõprussidemed väljaspool valda.

Pilistvere kogudusel on sõpruskogudused Soomes (Pälkäne, Säkylä) ning

Tallinnas (Toompea Kaarli kogudus), Kõo vallal on sõprussidemed Soomes (Köyliö vallaga), Rootsis (Nora kommuun) ja Saksamaal (Fladungeni linnaga). Külal endal sõprusküla ei ole.

Külavanema institutsioon.

Pikki aastaid tegutses külaaktiiv ilma valitud külavanemata. 2008. aastal, küla aktiivsuse kasvades leiti, et külale on hädavajalik koostada arengukava ning valida külavanem.

Läbiviidud koosolekutel tõdeti, et aktiivne koostöö koguduse ja küla vahel on parim viis edendada kogu Pilistvere piirkonna sh. Pilistvere kihelkonna elu. Otsustati, et küla ei moodusta eraldiseisvat juriidilist seltsi (MTÜ), vaid projektid küla ainelise olukorra parandamiseks ja arengu edendamiseks, esitatakse läbi koguduse.

Detsembris 2008 valiti Pilistvere külavanemaks Heiki Aren.

Tema põhiülesandeks jääb küla esindamine, informatsiooni vahendamine ning aktiivne koostöö kohaliku koguduse ning tegevvaimuliku Hermann Kalmusega.

Eesmärgiks on koguduse-küla koostöös arendada ning parendada kohalikku elukeskkonda ja luua tugeva identiteedi ja mõtestatud tegevusega külakogukond.

1.9. Küla muutumine ja arengutendentsid

Pilistvere küla vananeb. Tendentsiks on ka noorte külast lahkumine. Vaid vähesed talud on leidnud endale uued asukad, mitmed seisavad tühjal ja ootavad uusi elanikke, kes majad uuele elule ärataks.

Ehitustegevust toimub vähesel määral. Vald on renoveerinud osaliselt vana rahvamaja, kuid elanikkonnal ei jätku finantse, et renoveerida või ehitada. Siiski on noori perekondi, kes tahavad tagasi pöörduda juurte juurde ning on alustanud ehitust või renoveerimist. Ripakile on jäänud korrusmajad, milles puuduvad korteriühistud ja koostöövaim. Esteetiliselt vaatepilti rikuvad ning eluohtlikud on omakorda ka mahajäetud ja kasutuseta põllumajandus- või tööstushooned. Samuti ootavad oma renoveerimisega Vana Apteegimaja ja kohaliku postkontorina toimunud maja (omanik Kõo Agro), Pilistvere Töökoda (vana Meierei, omanik Kõo Agro), Pritsimaja (eraomanduses), Pilistvere kauplus (omanik Viljandi Tarbijate Ühistu), aga ka eraomandis olevad elumajad.

Eraettevõtlust külas hetkel ei ole, kuid olude paranemisel (majanduse stabiliseerumine, elukeskkonna paranemine külas) on võimalus ja huvilised olemas. Eriti puudutab see võimalikku pereettevõtlust (ehitus, toitlustus, majutus). See annaks omakorda võimaluse uute töökohtade tekkeks.

Riigipoolset investeeringu huvi Pilistveres näha ei ole. Tegemist on kohaga, mis ei asu riigi mõistes strateegilises asukohas (piiriala, mereäär, saar).

Küla probleemiks on „külalisjõmmlus”. Looduskauni kohana saabub Pilistverre suvel siit-sealt autodega läbisõitjaid, kes masinatega otse randa sõidavad, muusika põhja keeravad ning alkoholi saatel õhtut veedavad.

Naabrivalve on külas veel nõrgal tasemel, ehkki probleem jõmmlusest mõistetakse selgelt hukka.

Pilistvere on Eestis tuntud paik eelkõige aktiivse kirikukoguduse, kauni loodusmaastiku, Kommunismi Genotsiidiohvrite Memoriaali ning pika ajaloo kaudu.

Pilistvere küla väljundiks võiks olla hooajaline turism, sest maist-septembrini külastab paika igal aastal umbes 3000 inimest. Tutvutakse paiga ajalooga, nauditakse kauneid loodusvaateid, osaletakse festivalil (EÕM- kokkutulekud 2007, 2008, Kirikunoorte päevad alates 2003 aastast), osaletakse suveteatri (Rasputin, 2008 Pilistvere koguduse rehehoones) või kirikukontsertidel (Vennad Johansonid, Viljandi Folk, Helin-mari Arder jt). Samuti võiks külaelanikele olla väljundiks mahetootmine väiksemates kogustes (juurviljad, aedviljad, puuviljad, marjad), kohaliku traditsioonidega käsitöö.

1.10. Küla käsitlevad õigusaktid

Kõo valla arengukava:

Pilistveret puudutavad arengusuunad:

teed, transport, side: Pilistvere külakeskuse tänavavalgustus;

Vahendid bussipeatuste korrashoiuks, soodustada nõudluses oleva sidevõrgu väljaehitamist ning interneti raadiolinkide levikut.

Haridus: lastes ja noortes õigete väärtushinnangute kujundamine,

Täiskasvanu täiend- ja ümberõppe teabe levitamine.

Koostöö korraldamine naabervaldade täiendõppe ja noorsootöö osas

Noorte vaba aja sisustamise mitmekesistamine.

Kultuur, sport, vaba aeg, noorsootöö:

Pilistvere rahvamaja 100 aastane, 300 kohaline kogu valla kasutuses. Hoones ka raamatukogu (130 aastane) ja avalik internetipunkt. Tulevikus võiks maja kujuneda külakeskuseks (ringid, raamatukogu, internetipunkt, noortetuba) Pilistvere kirik ja kogudusemaja (koguduse loomine aastal 1222), Pilistvere Kommunistliku Genotsiidiohvrite Memoriaal (kivikangur) rajati koguduse eestvõttel. Soov kujundada Memoriaalist üle-eestiline kommunismiohvrite memoriaal.

Arendada külade sotsiaalset, kultuurilist (sh spordi) ja noortetegevust.

Noortetöö arendamine külates

Sportimisvõimaluste mitmekesistamine, välisväljakute rajamine.

Rahvakultuuripärandi säilitamine ja arendamine, koduloolise uurimuse innustamine.

Suurendada inimestes tervisespordi ja tervislike eluviiside vastu.

Noorte omaalgatuse soodustamine, noorteprojektides osalemine.

Pilistvere rahvamaja kapitaalremondi teostamine.

Kirikute ja kabeli remont.

MTÜ-de ja omaalgatusliku külaliikumise toetamine.

Tervishoid ja sotsiaaltoetused:

Suurem tähelepanu profülaktilise tööle

Alkoholismi vastu võitlemine

Laste mänguväljakute rajamine ja rajamise toetamine.

Kriisiolukorra tekkimisel hoolduse ja hingeabi organiseerimine

Pilistvere hooldekodu pidev uuendamine ja kaasajastamine.

Turvalisus:

Sotsiaalse kontrollsüsteemi (naabrivalve) loomine

Keskond, maakasutus, ehitus, planeeringud:

Riiklikus kaitsemälestiste registris on Pilistvere külas 33 objekti (Vt. Lisa)

Heakorra parandamine kogu vallas.

(<http://www.vald.koo.ee/index.php?id=10707>)

Viljandi maakonna väärtuslike maastike register:

Pilistvere kirikukülale on omistatud I kategooria st. kõige väärtuslikumad, võimaliku riikliku tähtsusega ala.

Hästisäilinud kirikuküla ja suure sümbolse tähendusega memoriaal; muinasaegne asulakoht (I-II at).

Pilistvere kirik on maamärk, mis paistab kaugele, loodusümbrus väga ilus, vajab korrastamist, küla traditsiooniline, pisut räämas.

Kõige väärtuslikum ala Kõo valla territooriumil, kõrge maakondliku tähtsusega.

(<http://mv.viljandimaa.ee/static/body/files/268.Maastike%20register.doc>)

Viljandi maakonnaplaneering 2005-2010:

Loodussõbraliku tootmise (mahepõllumajandus) toetamine.

Maal paikneva, endiste majandite kasutuses olnud infrastruktuuride kasutuselevõtt või lammutamine.

Kalmistute inverteerimine

Miljööväärtuslike alade säilitamine, arendamine.

Taluarhitektuuri uurimine ja inventeerimine, traditsiooniliste talukohtade säilitamine.

Mõisakoolide ja kirikute remondi regulaarne toetamine.

(<http://mv.viljandimaa.ee/static/body/files/321.Viljandi%20maakonnaplaneering%2021.09.05-3.rtf>)

Viljandi maakonnaplaneeringu tegevuskava 2005-2010

Keskfond: kalandusalased teadusuuringud Viljandimaa jõgedel ja järvedel (2005-2010)

Kultuuri- rahva , küla- ja seltsimajade kaasajastamine (2005-2010)

Kirikute remonttööd: Pilistvere (2005-2010)

Maakonna kirikute ja mõisate kultuuriliste tegevuspindade kaardistamine (2005-2010)

(<http://mv.viljandimaa.ee/static/body/files/331.tegevuskava21.09.05.doc>)

EELK Pilistvere koguduse arengukava on valmimisel, küla arengukava saab olema koguduse arengukava osa.

Planeeringud ja ehituspiirangud:

Pilistvere külal ei ole kehtestatud omavalitsuse poolt detailplaneeringut. Samuti ei nõuta seda ka üksikute ehitiste rajamisel. Vald väljastab konkreetseid ehitustingimused iga ehitussoovi korral eraldi. Ehitamist kitsendavad tegurid on: muinsuskaitse all olevad ehitised ja rajatised, küla läbivad kõrge- ja madalpingeliinid ja sideliinid ning samuti küla läbivate riigi maanteekaitsevööndid ja külast läbi voolava Navesti jõe kaitsevöönd. Alad, kus piirangud kehtivad, tuleb iga ehitusprojekt kooskõlastada asjaomaste instantsidega.

Küla kasutuses olevate ehitiste - rajatiste omandiõigus

Rahvamaja: omanik Kõo vald

Kirik, kogudusemaja, vana pastoraat: omanik EELK Pilistvere kogudus

Volleplats, külplats, kiigeplats : asuvad EELK Pilistvere koguduse maadel

Kalmistu: avalik ruum, omanik-hooldaja EELK Pilistvere kogudus

Kommunismiohvrite memoriaal (+rehehoone): avalik ruum, omanik EELK Pilistvere kogudus
Pritsimaja - eraomanduses olev maja
Pilistvere töökoda endine Meierei - Kõo Agro
Vana Apteegimaja - Kõo Agro
Endine Postkontorimaja- Kõo Agro
Pilistvere kauplus- Viljandi Tarbijate Ühistu
Bussijaama ootepaviljon - Kõo vald

Lepingud

Küla kasutuses olevate enamiku ehitiste avaliku kasutamise lepingud on senini kehtinud suusõnaliselt, valmimas on kirjalikud eellepingud, mis vormistatakse kehtivateks lepinguteks 2009 aasta lõpuks. Rahvamaja avaliku kasutamise leping on sõlmitud aastal 2006.

3. KÜLA VAJADUSED

Elulised põhivajadused:

Pilistvere kirikuküla on oma muredelt ja vajadustelt mitmes mõttes tüüpiline väike maakoht. Põhimuredeks on teenuste kättesaadavus, mis tuleneb halvast transpordivõrgust, tegevuste vähesusest, mis toimuksid kohapeal, valgustamata külakeskus (elukeskkonna turvalisus), räämas ja lagunevad hooned (eluohtlikkus)

Külaelanike meelest on eriliselt tähtis **elukeskkonna turvalisuse** aspekt. Liikumine on oluliselt takistatud valgustamata külakeskuses lumisel, lõrtsisel või poristel teedel. Sellega kahaneb oluliselt inimeste aktiivsus üritustest osavõtul, mis toimuvad õhtusel ajal.

Pimedal ajal on ebaturvaline liikuda ning vanematel inimestel ja lastel on vigastada saamise risk kõrge. Suurematel üritustele Pilistvere rahvamajas ilmuvad välja ka „jõmmid” piirkonna suurematest keskustes, kes pimeduse varjus rohkem oma rumalust ja metsikust julgevad välja elada.

Üks turvalisuse olulisi aspekte on lagunened ja räämas hooned, mis lastele on atraktiivseteks seikluspaikadeks, samas aga ohtlikud nende elule ja tervisele, sest majadel on varisemis- ja kokkukukkumisoht.

Suureks probleemiks on ka nõukogude ajast alates hooldamata kõrvalteed suitsudeni, mis halvimatel ilmaoludel on mõnes kohas lausa läbimatud. Kodudeni kulgevad külateed vajavad hädasti hooldust, kuid eraomanikud ei suuda neid korrastada (finants).

Arenguvajadused:

Eriline koht arengus on **koostööl** külakogukonna-koguduse-kohaliku omavalitsuse ja kihelkonna tasandil, et anda oma panus kohaliku piirkonna jätkusuutlikkusse.

Teisalt nähakse selgelt, et koostöö ka maakonna külaseltsidega annab võimaluse õppida, kogeda ja avardada maailmapilti.

Et saaks tekkida dialoogivõimalus küla sees on vaja parendada üheltpoolt ainelist olukorda (rahvamaja, jaanikuplats - kooskäimise koht, tänavavalgustus- turvalisus jne.), teisalt aga pakkuda põhjust, et kokku tulla: koosolekud, koolitused, ümarlauad ja ühistegemised. Küla usub, et külavanema ja külaaktiivi olemasolul on väga tähtis roll ärgitamaks küla inimesi lastest pensionärideni küla teemadel kaasa rääkima ja tegutsema.

Esmased koolitused külas võiksid olla haljastusest, mida oleks võimalik kohe ka külakeskuse parendamisel rakendada: uuendatud rahvamaja peenar ja muruplats, pinkide, prügikastide ehitamine, paigaldamine rahvamaja lõunapoolsele küljele ning Pilistvere küla visiitkaardi - hekkide piiramine, noorendamine. Samas annab koolitus võimaluse ka oma koduhaljastust paremaks muuta või kohendada.

Teine koolitus, mida noorematele külaelanikele pakutakse on ettevõtluse koolitus.

Sellise koolituse läbimine teavitab ja julgustab tegelema ettevõtlusega - õpetades muuhulgas mõtlema „äriliselt” ning otsima abiprogrammide-fondide kaudu lisarahastust ideedele. Suuremas plaanis annab see noortele laiemat mõtlemist ja väljakutseid, kui lihtsalt palgatööliseks olemise. Ettevõtluse (pereettevõtluse) julgustamine ning uute ettevõtjate teke annab külale ka lisatöökohti ja -võimalusi.

Kolmas koolitusviis on täiendõpe töötavaile külaelanikele. Selle kaudu saavad ühineda sama eriala inimesed ning käia koos täiendkoolitusel (nt. kokad).

Selge on, et erinevad koolitused on küla ja külaelanike suutlikkuse ja jätkusuutlikkuse aluseks.

Suuremateks arenguvajadusteks koolituse kõrval on traditsiooniliste ürituste, liikumiste jätkumine ning mõne uue traditsiooni algatamine.

Külaelanikud hindavad kõrgelt: kevadisi- sügisei talgupäevi, külajaanikut, kihelkonnapäevaüritust. Siiski on tehtud ettepanek külakokkutuleku, talvise tunnusürituse (talvema, tulepidu, vastlapäev) loomiseks, mis tunnustaks pereväärtusi ning kaasaks organiseerimisgruppi erinevaid sotsiaalseid grupe (hooldekodu vanurid, lasteaia lapsed) kui ka valla (kultuuritöötaja).

Väga oluliseks peavad külaelanikud rahvamajas tegutseva raamatukogu tegevust ning selle ainelise olukorra parendamist. Raamatukogu toimib mitte ainult raamatulaenukohana, vaid avatud interneti keskusena, lugemis- ja jututoana. Lisaks on kauaaegne raamatukoguhoidja Lembe Allik aastakümneid koostanud, kogunud, alal hoidnud ja süstematiseerinud külaarhiivi (pildid, väljalõiked lehtedest, vanad infomaterjalid).

Noored peavad oluliseks sportimisvõimaluste jätkumist ja paremaks muutmist. Seda nii suviste palliplatside kui ka talispordi ning siseruumide spordi (jõusaal) osas.

4. KÜLA TULEVIKUPILT

Eesmärgiks on koguduse-küla koostöös arendada kohalikku elukeskkonda ja luua tugeva identiteedi ja mõtestatud tegevusega külakogukond.

Tulevikupilt on küla, koguduse, omavalitsuse, kohalike ettevõtjate ja külaelanike mõtestatud koostöö kogukonna arendamisel. Konkreetset tegevused lähtuvad kohalike inimeste vajadustest, kuid on kantud laiemast eesmärgist, et inimene oskaks, julgeks ja tahaks maal elada. Nii võiks Pilistvere küla olla positiivseks ja julgustavaks eeskujuks maaelu arendamisel.

Pilistvere aastal 2013. Küla arengusse panustavatel osapooltel on ühine nägemus küla kui terviku tulevikust ja seda on asutud koos ellu viima. Erinevad osapooled on enda jaoks sõnastanud nende omanduses oleva vara tulevikuplaanid ja nägemus.

Juba toimuvate külaürituste identiteet on tugevnenud, küla kogukond oskab hinnata nende vajadust ja osaleb nendel aktiivselt. Käima on lükatud konkreetseid inimkapitali arengusse panustavad tegevused: õppepäevad, koolitused, arutelukoosolekud, õppereisid. Külal on oma koolituskava. Märkatavalt on suurenenud ja tugevnenud inimeste omaalgatuslik ettepanekute tegemine ja nende elluviimine küla arendamisel. Lisaks traditsioonilisele kihelkonnapäevale on läbi viidud küla kokkutulek ning algatatud on ka kogu piirkonda (kihelkonda) hõlmav talveüritus (jõulumaa/talvema). Külaelanikud lastest -vanadeni kannavad küla ja kihelkonnaüritustel kohalikke rahvariideid ning õpivad nende valmistamist.

Süsteemne inimkapitalisse panustamine on loonud võimalusi väikeettevõtlusele (pereettevõtlusele) ja iseendale töödandjaks olemisele. Samuti on paranenud naabrivalve süsteem. Küla arhiivi kasutusele on leitud erinevaid väljundeid: näitus, postkaart, voldik. Samuti on selgeks mõeldud külamuuseumi vajadus ja võimalused.

Igal majapidamisel on võimalus interneti püsiühenduseks.

Kinnistuomanikud on alustanud või jätkavad oma kinnisvara korrastamist. Külaaktiiv on korrastanud rahvamaja pargi, parendanud külakeskuse haljastust. Küla iseloomustavad hekid ja teeäärsed murualad on hästi hooldatud. Paisjärvede piirkond on täienenud funktsionaalsete rajatistega: järvesaare sild, paadisild. Jaanikuplatsi arenduse tulemusena on paranenud sinna juurdepääsutee ning rajatis. Külaelanikud on ehitanud ja paigaldanud 2 küla tutvustavat kaarti, istepinke, prügikaste, jalgrattahoidlaid. Korrastatud on ka viidasüsteem. **Haljastuse rajamisel ja täiendamisel kehtib moto: „esteetika on eetika”** ning küla liigub planeerimisel ökoküla loomise suunas- kasutakse looduslähedasi materjali (puit, kivi)

Renoveeritud on rahvamaja, mis toimib aktiivse külakeskusena (ringid, raamatukogu, koosolekud, õppepäevad, üritused); vana pastoraat, kuhu luuakse kihelkonna tuba ning nõuetele vastav hingehoiuruum ja tingimused inimeste vastuvõtuks.

Tarbijate Ühistu Pilistvere külapood on uuendanud oma ilmet ning ettevalmistusjärgus on teise korruse korterite remont. Küla muude ajalooliste hoonete suhtes on valminud plaan ja tegevuskava nende renoveerimiseks ja kasutussevõtuks, et edendada küla atraktiivsust sesoone turismiobjektina.

Külas on asula piires tänavavalgustus, paigaldatud on liiklusmärgid kiiruse piiranguks ning kiirust piiravad künnised kohtades, kus see ettevaatusabinõuna hädavajalik on. Piiratud on raskeveokite läbisõit. Võimalusel on rajatud või alustatud kergliiklustee rajamist kalmistust kuni vallakeskuseni. Iga suitsuni viib tee, mida vald aitab korrastada ja hooldada. Paranenud on bussiühendus (ajastatus jätkuühendustega: teised bussid, rongid). Leitud on koht ja võimalus jõusaali väljaehitamiseks. Kirik on kapitaalremondis ning kirikutorni on välja ehitamisel vaateplatvorm koos informatsiooniga vaadetest. Pilistvere kalmistu on inventeeritud ning tehtud on teemaplaneering, mida samm-sammult ellu viiakse.

Jätakuvalt on Pilistvere atraktiivne sise- ja välisturistile ning järvekaldal toimuvad suured noorteüritused. Huvi siinsete võimaluste vastu on tõusnud ning kvaliteetsed suvekontserdid, suveetendused (tegijad väljastpoolt) tõmbavad ligi inimesi kaugelt ja lähedalt muutes küla sesoonselt rahvarohkeks, kuid säilitades küla suurima loodusvara -vaikuse- talvel.

5. ARENGUEELISTUSED JA EESMÄRGID

Arengueelistus 1. ELUKESKKONNA TURVALISUS

Põhjendus: Turvalisus on kõige alus. See puudutab iga külainimesi ühiselt ja individuaalselt. Vanemad on mures, kas nende lapsed jõuavad rahulikult kooli ja sealt tagasi, kui kõndida tuleb ca 5 kilomeetrit mööda sõidutee äärt, kus lisaks väikeautodele ja traktoritele sõidavad suured raskeveokid.

Ilma tänavavalgustusega külakeskus tekitab kõhedust pensionärides, sest ebatasane tee koos halbade ilmastikuoludega võib olla kukkumise põhjuseks. Pime külakeskus pärsib inimesi ka üldiselt kodust välja tulemast sügis-talvisel perioodil. Olgu selleks siis külakoosolek, üritus või ringitegevus. Külakeskusest väljapool asetsevad suitsud ei pääse turvaliselt koju halbade teeolude tõttu.

Pimeduse varjus saavad julgemalt tegutseda lähipiirkonna „jõmmid”, kes lõhuvad ja lagastavad külakeskust

Turvalisus kätkeb endas ka majade korrasoleku, liialt palju on Pilistvere külas ripakile jäetud hooneid, mis uudishimulikele lastele on küll põnevaks seikluspaigaks, kuid eluohtlikud.

Eesmärk 1.1.1 Külal on aasta pärast rohkem üldkasutatavaid hooneid, mille küljes on valgustus ning haljastusprojekt, kuhu on lisatud ka tänavavalgustuse planeering

Eesmärk 1.1.2 Külal on aastal 2013 keskasulas tänavavalgustus.

Arengunäitajad, mida jälgitakse:

Praegu on külas valgustus: rahvamaja põhjapoolsel küljel, külapoel bussijaama ristteel, kogudusemaja juures aidal ja suvekohvikul.

Eesmärk 1.2.1 Aastal 2009 on läbirääkimised vallaga teede korrashoiu ja parendamise suhtes lõppenud positiivselt. Vald abistab tee korrashoiul ning kruusatamisel.

Eesmärk 1.2.2 Aastal 2010 valmib koostööprojekt vallaga kergliiklustee rajamiseks kalmistult kuni valla keskusesse Kõosse.

Eesmärk 1.2.3 Aasta 2009 jooksul Pilistvere asulavahelise teele kiriku ette ja ranna-ala jalutustee kohale on paigaldatud ettevaatusabinõuna kiirust piiravad künnised.

Eesmärk 1.2.4 Rahvamaja üritustel on korraldatud organiseeritud valve alates aastast 2009 ning asula keskalale (bussijaam, rahvamaja, pood) on paigaldatakse 2009 jooksul veebikaamera.

Arengunäitajad, mida jälgitakse:

Teed suitsudeni väljapool alevit on kehvade ilmaolude ajal raskendatud, kuid konkreetset kokkulepet valla kaasabist ei ole. Kergliiklustee rajamise hetkeseis on idee ja unistuse tasemel. Künniseid asulas ei ole, suvine kiiruseületamine asula vahel ulatuslik, mis on rahvarohketel perioodidel eluohtlik. Külaüritustel käib politsei kontrollimas juhuslikult ning veebikaamerat külakeskuses ei ole.

Eesmärk 1.3.1 Aastal 2009-2010 on läbirääkimised Kõo Agroga tema hallatava kinnisvara suhtes aktiivselt üleval. Arutlusel on erinevad võimalused ning Kõo Agro suhtub positiivselt -mõistvalt külaelanike soovidesse.

Eesmärk 1.3.2 Aastaks 2011 on külas renoveeritud ja renoveerimisel olevaid maju vähemalt 4. Lisaks on väliselt korrastatud maju 4. Korrusmajades on toimivad ühistud.

Arengunäitajad, mida jälgitakse: Hetkel on renoveerimisel rahvamaja, mis ootab akende vahetust. Lisaks käib askeldamine veel ühe eramaja juures. Korrusmajades ühistuid ei ole. Hädaabi vajab eraomanduses olev Pritsimaja, mille torn on hävinemisohus. Tegemist on pärandkultuuriga, mida külaelanikud peavad üheks oluliseks Pilistvere sümboliks.

Arengueelistus 2. INIMKAPITALI ARENDAMINE

Pilistvere on vananev ja hääbuv küla. Üks põhjus on külas ja lähikonnas piiratud töövõimaluste, vabategevuse ning koolituse olemasolu. Kõo Agro on lõpetanud Pilistvere külas piimakarja kasvatuse, sulgenud töökoja, noorkarjalauda. Oma põhitegevuse on nad koondanud Kõo vallakeskusesse. Külaelanikud on suuremalt jaolt põllumajandusliku keskeri haridusega ja töökogemusega ning pärast koondamist vajavad nad ümberõpet. Eesti Post sulges oma postkontori 2008 aastal. Seepärast puudutab töötus Pilistveret teravalt: on ametlikke töötuid (4) ja mitteametlikke töötuid (12). Suur hulk noormehi (5) on katkestanud õpingud ning elatuvad juhutöödest.

Elanikud tunnetavad, et teadmiste ja oskuste piiratus takistab neil leidmast uut töökohta. Samuti on kohalikel tööandjatel piiratud võimalused pakkuda koolitust ümberõppeks. Huvi kohaliku elu traditsioonide vastu on suur ning oskuste-teadmiste edasiandmist lastele-noortele peetakse väga oluliseks.

Teine põhjus küla hääbumisele aineliselt kehv olukord. Külakeskuse korrasolu, -hoid motiveerib ka külaelanikke endid rohkem tähelepanu pöörama ümbritsevale. Hoolimata Pilistvere looduskaunitele vaadetele, on elanike endi puhke- ja lõõgastumisvõimalused piiratud. Viimastel aastatel on paisjärve põhjakallas muudetud volleplatsiga rannaks, pastoraadi hoovile on ehitatud terrassiga suvekohvik. Siiski on puudus korralikust jalutus ja puhkealast, palliplatsi valgustusest ja pinkidest Rahvamaja taga ning järvel kasutatavatest spordivahenditest (kanuu, vesijalgratas) koos paadisillaga.

Küla peaks maksimaalselt ära kasutama oma ajaloolist kultuuripärandit (kirik, rahvamaja, pritsimaja, vana pastoraat, meierei hoone, rehehoone, apteegimaja) ning seda renoveerides muutma nad atraktiivseks turismiobjektideks, mille kaudu muuta küla populaarseks külustusobjektiks Põhja-Viljandimaal, luues seeläbi omakorda võimaluse ettevõtluseks ja töökohtade tekkeks.

Külale on oluline koostööpartnerite leidmine ja samalaadse tegevusalaga organisatsioonide võrgustikes osalemine.

Eesmärk 2.1.1: Aastaks 2010 on Pilistverel oma koolituskava.

Eesmärk 2.1.2: 2009. aasta jooksul on külaelanikud läbinud Pilistveres toimuva haljastuskoolituse koos praktikaga külakeskuse parendamiseks (3 teemat-praktikumi). Pilistvere tunnussõnaks on: hoolitsetud hekid ja muru.

Eesmärk 2.1.3: 2009. aasta jooksul on erialalist täiendkoolitusi läbinud vähemalt 15 inimest

Eesmärk 2.1.4: 2009. aasta jooksul on üldistel täienduskursustel osalenud 20 inimest.

Eesmärk 2.1.5 : Aastaks 2013 on Pilistveres vähemalt uut 2 ettevõtjat, kes pakuvad kohapeal tööd vähemalt 6-le inimesele

Eesmärk 2.1.6: Aastal 2009 on külaelanike koostöös haljastajaga valminud Pilistvere keskuse haljastuse projektlahendus. Läbi on viidud samateemaline ümarlaud küla- ja piirkonnaelanikele.

Eesmärk 2.1.7: 2009 aasta jooksul otsitakse erinevaid kontakte ja võimalusi koostöö arendamiseks teiste samalaadsete organisatsioonidega ning liitutakse (Kodukant).

Arengunäitajad: 2008 aastal ei ole Pilistveres toimunud ühtegi kohapealset koolitust. Samuti pole külaelanikud enamjaolt (95%) käinud erialalistel või täiendkursustel. Külal ei ole sõprusküla, ei kuuluta kuhugi katuseorganisatsiooni.

Külal ja külakeskusel ei ole haljastuskontseptsiooni ja ning senised haljastuselemendid (hekid, puud, murualad) on nõukogude ajast - hooldamata ja välja kasvanud, puudub sobiv madalhaljastus, pingid, prügikastid ja jalgrattahoidlad.

Eesmärk 2.2.1: Pilistvere elukeskkonna arendamine põhimõttel „Esteetika on eetika”

Poole aasta pärast on olemas järvesilla, paadisilla, jaanikuplatsi projektlahendused ja ehituseskiisid. Aastaks 2010 juuni on eelmainitud objektid valminud ja kasutuses.

Eesmärk 2.2.2: küla kahes otsas on küla tutvustav kaart aastaks 2010 ja aastaks 2011 on korrastatud küla viidasüsteem (sh kalmistu).

Eesmärk 2.2.3: 2009. lõpuks on Pilistvere koguduse kodulehel valminud külaliikumise kodulehekülg.

Eesmärk 2.2.4: Aastal 2009 lisanduvad ranna-ala kompleksi juurde 2 vesijalgratast ja kanuu.

Eesmärk 2.2.5: Aastaks 2010 on külaelanike kasutuses 12 komplekti (6+6) Pilistvere kihelkonna rahvariideid, mida küla- ja kihelkonnaüritustel aktiivselt kantakse.

Arengunäitajad: Puust järvesild on katki ja eluohtlik, jaanikuplatsi ehitis on rahva jaoks kitsas ning paadisilda ning veesportdivahendeid ei ole. Samuti puuduvad külas ja kalmistul viidad, külakaart. Külal ei ole oma internetikülge.

5. TEGEVUSKAVA JA EELARVE 2008-2013

2008:

aasta kokkuvõte on kirjas alapeatükis 1.8 Külaelanike koostöö

2009:

Rahvamaja renoveerimine (aknad-uksed)+ raamatukogu sanitaarremont

Rahvamaja ümbruse haljastuse parendamine: külakeskuse haljastuse projektlahenduse koostamine.

Rahvariiete komplektide muretsemine

Täiendus jaanuar 2010: eelnimetatud projekt sai toetust PRIAL-t 2009. aastal.

Kiirustpiiravad künnised

Täiendus jaanuar 2010: Maanteeamet ei pea riigimaanteele künniseid vajalikuks

Koguduse/külaliikumise kodulehekül

Organiseeritud valve koostöös politseiga rahvamaja üritustel, võimalusel veebikaamera paigaldamine.

Läbirääkimised vallaga külateede hooldamine-parendamine suitsudeni.

Koolituskava: Euroopa fondide tasuta koolitused täiskasvanuile: (ettevõtluskursus, kokakursused)

Täiendus jaanuar 2010: Koolituskava koostatakse ja levitatakse

Koolitused-üritused lastele-noortele („Väikesed Filosoofid”, „Maal on mõnus”, Moosikeetmistalgud)

Rajatiste eskiisid ja projektid: järvesaare sild, paadisild, külakaart, jaanikuplats.

Täiendus jaanuar 2010: külakaardi projekti toetab KOP, need valmivad 01.aprilliks 2010.

„Pilistvere- kihelkonna süda” (voldik)

Rahvamaja 100; Raamatukogu 130 aastapäeva tähistamine

Täiendus jaanuar 2010: Rahvamaja 100/raamatukogu 130 üritused toimusid koostöös valla, koguduse ja külaga.

Talvine pereüritus kihelkonnarahvale: talvemaa/jõulumaa

Täiendus jaanuar 2010: Pilistvere Jõulumaa üritus toimus koostöös valla, koguduse ja külaga. Toetasid: KOP, HMN.

2010:

Vana Pastoraadi remont: hingehoiu ruumid ja kihelkonna tuba

Haljastuse II etapp: külakeskuse haljastusprojekt

Rajatised: järvesaare sild, paadisild, külakaart, jaanikuplats - ehitamine, püstitamine.

Vesijalgrattad

Läbirääkimised Kõo Agroga tema hallatava kinnisvara osas/hoolduses

Täiendus jaanuar 2010: Kõo Agroga on käimas positiivsed läbirääkimised kinnisvara arenduse osas.

Koostöö otsimine külaliikumise katuse- organisatsioonidega.

Koolituskava: Euroopa fondide täiskasvanute tasuta koolitused,

laste ja noorte koolitused-üritused

Kalmistu ja Memoriaal: inventeerimine ja haljastusprojekt I etapp

Küla kokkutulek

Täiendus jaanuar 2010: suur Külapäev augustikuu kolmandal laupäeval muinastulede ööl.

Koostööprojekt valla jt. Lähipiirkondadega kergliiklustee rajamiseks. I

Talvine pereüritus kihelkonnarahvale

Täiendus jaanuar 2010: valla vastlatrall: noorte spordiselts H.O.T!i eestvedamisel ja vall ja külaktiivi kaasamisel.

2011:

Koolituskava: täiskasvanute ja laste-noorte koolitused, üritused
 Kalmistu ja Memoriaal: inventeerimine ja haljastusprojekt II jätk
 Küla- ja tänavavalgustus I
 Kiriku kapitaalremondi algus I
 Talvine pereüritus kihelkonnarahvale

2012:

Koolituskava: täiskasvanute ja laste-noorte koolitused-üritused
 Kiriku kapitaalremont II (jätk)
 Küla ja tänavavalgustus II
 Talvine pereüritus kihelkonnarahvale
 Koostööprojekt kergliiklustee rajamiseks II

2013:

Koolituskava: täiskasvanute ja laste-noorte koolitused-üritused.
 Kiriku kapitaalremondi jätk III
 Küla ja tänavavalgustus III

KÜLA ARENGUKAVA KOKKUVÖTLIK EELARVE

AEG	TEGEVUS	SUMMA	VASTUTAJA	ALLIKAD
I aasta 2008				
Jaan-mai	koguduse laste- ja noortetoa ehitus- sisust	70 000	kogudus/Kalmus	koguduse eelarve sõpruskogudused KOP
Märts	lasteteater kihelkonna lastele	10 000	kogudus/Pregel	osalustasud vabatahtlik töö KULKA rahastus
Aprill	jüriöö jooks ja -tuli	500	vald, Rasmus Alles Hermann Kalmus	vald, vabatahtlik KOA programm
Mai	kevadtalgud: "Teeme Ära"	500	kogudus; Karin Tamm	vabatahtlik töö koguduse eelarve
Juun-aug	rannaala korrastamine:lõkkeplats hüppetorn, volleplats	75 000	kogudus Hermann Kalmus	koguduse eelarve Põllumaj. Minist. toetus.
Juuni	jaanipäeva tähistamine	3000	Inno Arus Tõnis Raabe	osalustasud + vabatahtlik töö
Mai-aug.	suvekohvik Ingel: ehitamine, käivitamine	75 000	kogudus Pille-Riin Prege	koguduse eelarve vabatahtlik töö
August	Sportipäev	500	Lauri	osalustasud + vabatahtlik töö

November	sügistalgud: kalmistul	3000	kogudus Hermann Kalmus	vabatahtlik töö koguduse eelarve
Nov-dets	külakoosolekud 3 korda + rühmatööd	300	Käthlin Evert Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Nov.	Kihelkonna päev: ümarlaud, taidlus, rahvapidu	5000	kogudus vald	valla eelarve koguduse eelarve osalustasud
Dets.	Bussijaama kapitaalremont	3000	kogudus Hermann Kalmus	koguduse eelarve valla eelarve
Dets.	koguduse-küla kodulehekülg. Algvariant www.eelk.ee/pilistvere	2500	kogudus Hermann Kalmus	koguduse eelarve
KOKKU:	-	248 300		
II aasta 2009				
Jaan-dets	koolituskava + täiendamine	250	Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Jaan-dets	külakoosolekud 4 korda +2 ümarlauda	400	Heiki Aren	vabatahtlik töö
Jaan.	Rahvamaja haljastuse projektlahendus kihelkonnaraamatu koostamise	35 400	Pille-Riin Pregel	PRIA ettevalm.
Jaan-dets	koosolek 4 korda	600	kogudus vald	koguduse eelarve valla eelarve
Jaan-dets	kodelehekülje täiendamine, parendamine tõlketööd	6000	kogudus, H.Kalmus	koguduse eelarve Fondid (EAS) vabatahtlik töö
Jaanuar	"Kodukandi" koolitus: Kuhjaveres Täienduskoolitus:teemapäevad	100	Pille-Riin Pregel kogudus,Eve	vabatahtlik töö
Jaan-märts	kokkadele	500	Miljand	koguduse eelarve
Veeb.-apr	Täienduskoolitus: ettevõtluskoolitus	500	Hermann Kalmus	koguduse eelarve
Märts	Jüri Wilmsi 120 sünniaastapäev	3000	kogudus, vald riik	koguduse eelarve valla eelarve
Märts	Haljastuskoolitus ja haljastustöö I	3000	Pille-Riin Pregel kogudus	EAS-fond vabatahtlik töö
Märts	Märtsiküüditamise 60. aastapäev	1500	Vello Salum	koguduse eelarve
Märts	Laste koolitus "Väikesed filosoofid" I-II	10 000	Pille-Riin Pregel	HMN-fond
Aprill	Jüriöö jooks ja -tuli	500	vald, Rasmus Alles	vald, vabatahtlik
Aprill-mai	kevadised koristustalgud	0	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Aprill	Täienduskoolitus: Kalmistuhaljastus	500	kogudus	koguduse eelarve
Mai-Juuni	Pilistvere voldiku väljaandmine	21 000	kogudus Pille-Riin Pregel	Fondid (AEF) koguduse eelarve
Mai	jaanitule platsi ehituseskiisid	2000	Hermann Kalmus Heiki Aren	koguduse eelarve FOND
Mai	järvesaare sild, paadisild: ehituseskiisid	4000	Hermann Kalmus Pille-Riin Pregel	koguduse eelarve FOND vabatahtlik töö
Mai-Aug.	kihelkonna rahvarõivaste muretsemine	78 120	Pille-Riin Pregel	PRIA+kogudus
Mai	Haljastuskoolitus + haljastustöö II	6000	Pille-Riin Pregel	AEF-fond
Mai-okt.	Ümarlaud: haljastuse projektlahendus külakaardi ettevalmistav töö	300	Loona Pötter kogudus/Milligramm	vabatahtlik töö vabatahtlik töö
suvi	veespordivahendid	25 000	Hermann Kalmus	Leader + kogudus

juuni	jaanipäeva tähistamine	3000	Inno Arus	osalustasud
juuni-aug	Künniste rajamine külakeskuse teele	30 000	Tõnis Raabe	vabatahtlik töö
juuni-dets	Ettevalm. ja teavitustööd: külakokkutulek	1000	kogudus	maanteeamet
Juuni-aug	Rahvamaja parendamine (aknad- uksed)	400 000	Käthlin Evert	vabatahtlik töö
Juuli-aug	Rahvamaja haljastuse parendamine	184 000	Hermann Kalmus	PRIA + kogudus
Aug.	Moosikeetmistalgud	4000	Loona Pötter	vabatahtlik töö
Mai-aug.	Spordipäev	500	kogudus (noored)	vabatahtlik töö
September	haljastusprojekti I etapi teostamine külakeskuses (pingid,prügi- kastid jms)	184 000*	Lauri	osalustasud
Okt-nov	Rahvamaja 100aastapäeva tähistamine Raamatukogu 130 aastapäeva tähistam.	10 000	Pille-Riin Pregel	PRIA
November	Külapildi tegemine + fotonäitus	5000	kogudus/Kalmus	valla eelarve
Dets.	sügistalgud	300	vald/Jane Nirgi	vabatahtlik töö
November	Kihelkonnapäev. Ümarlaud, taidlus	5000	Pille-Riin Pregel	Fondid (AEF)
Dets.	rahvapidu	20 000	kogudus	vabatahtlik töö
Dets.	Jõulumaa/talvemaa/inglimaa	20 000	Karin Tamm	valla eelarve
Dets.	Aastalõpu koosviibimine	3000	vald	vabatahtlik töö
KOKKU		864 470	Jane Nirgi	EAS-fond
			Pille-Riin Pregel	valla eelarve
III aasta 2010				
Jaan-dets	Koolituskava + täiendamine	250	Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Jaan-dets	külakoosolekud 4 korda + ümarlauad 2	400	Heiki Aren	
Jaan-dets	Kalmistu inventeerimine + Memoriaali/kalmistu haljastusprojekt I	300 000*	kogudus/Kalmus	FOND + koguduse eelarve
Aprill	Jüriöö jooks ja -tuli	500	vald, Rasmus Alles	
Aprill-dets	Vana-pastoraadi renoveerimine-ehitus	1 500 000	kogudus	PRIA+ kogudus
Aprill-nov.	kihelkonnatuba, hingehoiu ruumid		Hermann Kalmus	
Aprill-nov.	spordiplatside välivalgustus	184 000*	Sander Alles	PRIA+vald
Aprill-mai	haljastusprojekti II etapp: keskväljak *		Pille-Riin Pregel	PRIA +vald
Aprill-juuni	kevadised koristustalgud järvesilla, paadisilla, jaanikuplatsi parend.	300	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Juuni	jaanipäeva tähistamine	3000	Hermann Kalmus	FONDID(Leader)
Juuli-aug	Moosikeetmistalgud	4000	Heiki Aren	vabatahtlik töö
juuli	Küla kokkutulek	10 000	Inno Arus	osalustasud+ vald
Aug	Spordipäev	1000	Lauri	vabatahtlik töö
juuli-aug	Külakaardi valmist.+ paigaldus(2tk)	60 000	kogudus(PPPP)	FOND+ kogudus
Okt-nov	sügistalgud	300	Käthlin Evert	vabatahtlik töö
			Karin Tamm	
			kogudus	

November	Kihelkonnapäev. Ümarlaud, taidlus rahvapidu	4000	kogudus vald	koguduse eelarve valla eelarve
Detsem.	Jõulumaa/talvemaa/inglimaa	10 000	vald/Jane Nirgi	FOND + vald
Detsem.	Aastalõpu koosviibimine	3000	Käthlin Evert	osalustasud
KOKKU:		2 096 750		
IV aasta 2011				
Jaan-dets	Koolituskava + täiendamine külakoosolekud 4 korda	250	Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Jaan-dets	aastas+ümarlaud	400		
Jaan-dets	Kalmistu ja Memoriaali halj. Projekt II *	300 000*		
		17 000		
Veebr.-	kiriku remondi algus *	000		EAS + kogudus
Aprill	Jüriöö jooks ja -tuli	1500	vald, Rasmus Alles	+ vabatahtl. T
Aprill-dets	küla tänavavalgustus, kiriku valgustus projekt	1 500 000	vald/kogudus	FOND + vabataht FOND + vald
Aprill-nov	haljastusprojekti III etapp:keskväljak *	184 000*	Pille-Riin Pregel	PRIA+vabataht.t
Aprill-mai	kevadised koristustalgud	500	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Juuni	jaanipäeva tähistamine	4000	Inno Arus Tõnis Raabe	osalustasu vabatahtlik töö
Juul.-aug.	Mooskeetmistalgud	5000	kogudus (PPPP)	vabatahtlik töö
Okt-nov	sügistalgud	500	Karin Tamm	vabatahtlik töö
November	Kihelkonnapäev. Ümarlaud, taidlus rahvapidu	5000	kogudus	valla eelarve koguduse eelarve
detsemb	Talvemaa/Jõulumaa/inglimaa	10 000	vald/Jane Nirgi	FOND + vald
detsemb	Aastalõpu koosviibimine	3000	Käthlin Evert	osalustasud
KOKKU:		18 530 150		
V aasta 2012				
Jaan-dets	Koolituskava + täiendamine külakoosolekud 4 korda+ümarlaud	250	Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Jaan-dets	kiriku remondi jätk	400	Heiki Aren	vabatahtlik töö
	tänav- ja kirikuvalgustus:jätk	17000000*	kogudus, H.Kalmus	EAS+kogudus
Aprill-mai	kevadised koristustalgud	500	vald/kogudus Karin Tamm	FOND + vald vabatahtlik töö
Aprill	Jüriöö jooks ja-tuli	1500	kogudus vald, Rasmus Alles	vabatahtlik töö
Juuni	jaanipäeva tähistamine	5000	Inno Arus Tõnis Raabe	osalustasu vabatahtlik töö
Juul.-aug	Moosikeetmistalgud	5000	kogudus (PPPP)	vabatahtlik töö
Okt-nov	Sügistalgud	500	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Nov.	Kihelkonnapäev: ümarlaud, taidlus rahvapidu	5000	kogudus vald	kogudus vald
detsemb	Talvemaa/Jõulumaa/inglimaa	10 000	vald/Jane Nirgi	Fond + vald
detsemb	Aastalõpu koosviibimine	3000	Käthlin Evert	osalustasud

KOKKU:		31 150		
VI aasta 2013				
Jaan-dets	Koolituskava + täiendamine	250	Pille-Riin Pregel	vabatahtlik töö
Jaan-dets	külakoosolekud 4 korda+ümarlaud	400	Heiki Aren	vabatahtlik töö
		17 000		
Jaan-dets	kirikuremondi jätk *	000*	kogudus/Kalmus	EAS+kogudus
Aprill-mai	Koristutalgud	500	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Aprill	Jüriöö jooks ja -tuli	1500	vald, Rasmus Alles	vabatahtlik töö
juuni	jaanipäeva tähistamine	5000	Inno Arus	osalustasu
juuli-aug	Moosikeetmistalgud	5000	Tõnis Raabe	vabatahtlik töö
okt-nov	Sügistalgud	500	Karin Tamm	vabatahtlik töö
Nov.	Kihelkonnapäev:ümarlaud, taidlus rahvapidu	5000	kogudus/vald	kogudus/vald
Detsemb	Talvemaa/jõulumaa/inglimaa	10 000	vald/Jane Nirgi	Fond + vald
Detsemb	Aastalõpu koosviibimine	3000	Käthlin Evert	osalustasud
Detsemb	valminud on tänavavalgustus *	1 500 000*	kogudus/vald	FONDID + vald
KOKKU:		31 150		

* Etapiliste projektide juures on näidatud sama summa seda osadeks jagamata.